

Viden om seksuelle overgreb mod børn

Kompendie til studerende

Kolofon

Dette materiale er støttet økonomisk af Rådet for Offerfonden.

Materialets udførelse, indhold og resultater er alene forfatterens ansvar. De vurderinger og synspunkter, der fremgår af materialet, er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af Rådet for Offerfonden.

Projektet, Uddannelse med viden om seksuelle overgreb mod børn, er gennemført af Fefeo og udarbejdet af Kirsten Trans og Steffie Syrild. Fefeo arbejder for at forbedre betingelserne for mennesker, som bliver eller har været udsat for overgreb. Endvidere, at børn, unge og voksne får den nødvendige behandling og hjælp efterfølgende.

Projektet omhandler vidensdeling om seksuelle overgreb mod børn (og unge op til 18 år) til pædagog-, lærer, sygeplejerske- og socialrådgiverstuderende, så studerende får en grundlæggende viden om emnet, inden de skal ud at arbejde i praksis.

Projektet består af holdundervisning af endags varighed. Der er i alt 30 hold, som deltager i projektet. Dertil får de medvirkende studerende udleveret dette kompendie. Projektet bliver løbende evalueret og tilpasset. Dernæst videreformidles projektets effekt gennem faglige og politiske kanaler.

Tak til Rådet for Offerfonden for økonomisk støtte og til børnepsykolog Mimi Strange, JanusCentret for vejledning.

Alle rettigheder forbeholdes.

Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne rapport eller dele heraf er ifølge gældende dansk lov om ophavsret tilladt ved tydelig angivelse af kilde.

Læs mere: Fefeo.dk

Dette materiale er støttet økonomisk af Offerfonden. Materialets udførelse, indhold og resultater er alene forfatterens ansvar. De vurderinger og synspunkter, der fremgår af materialet, er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af Rådet for Offerfonden

Indledning	.5
1. Seksualitet og seksuelle overgreb	.6
1.1. Definition af seksuelle overgreb mod børn	6
1.2 Omfanget af seksuelle overgreb mod børn	7
1.2.1 Digitale krænkelser	7
1.3. Børn og seksualitet	8
1.3.1 Normativ seksuel adfærd hos børn	8
1.3.2 Bekymrende seksuel adfærd hos børn	9
1.4 Seksuelle overgreb mod børn kan påvirke deres udvikling	10
1.4.1 Seksuelle overgreb i en traumeforståelse	11
1.4.2 Senfølger	11
2. Lovgivning og samfundspraksis	13
2.1 Samfundets styrkede indsats	13
2.2 Straffelovens bestemmelse	14
2.3 Kommunal beredskabsplan	14
2.4 Kommunal myndighed og De danske børnehuse	15
2.5 Lokal overgrebspolitik	15
3. Fagprofessionelles opgave	17
3.1 Underretning	17
3.2 Forløbet ved skærpet underretning	19
3.3 Forebyggelse	20
3.4 Opsporing	21
3.4.1 Fagprofessionelle i skoler og daginstitutioner	22
3.4.2 Børn med seksualiserende adfærd	23
3.5 Den fagprofessionelle og barnet	23
3.5.1 Samtalen	24
3.5.2 Samtalen med barnet ud fra faglig position	25
Afrunding	27
Mere viden og information	28
Til Fagprofessionelle	28
Til voksne med senfølgererfaringer og pårørende	28
Kilder	29
Bilag 1	32
Lokal overgrebspolitik	32
Institution:	32
Formål:	32
Procedure:	32

Indledning

I de seneste årtier har indsatsen for at forebygge seksuelle overgreb mod børn været stigende. Det har medført et øget behov for specialiseret viden og kompetencer hos dem, der arbejder med børn og unge, både på professionelt og personligt plan.

Fefeo har et brændende ønske om, at alle fagprofessionelle bliver tidligt kvalificeret til opsporing og håndtering af situationer, når der er viden eller mistanke om seksuelle overgreb. Derfor har vi valgt dette projekt om undervisning af studerende, så bevidstheden om børns risiko for at være udsat for seksuelle overgreb, kan tages i betragtning i det professionelle arbejde i de normative og specialiserede områder med børn og unge.

Som udgangspunkt er det alle studerende med mulig fremtidigt job med børn og unge, som er målgruppen for den viden, vi vil udbrede i projektet. Vi har dog afgrænset projektet til de fire professionsuddannelser, sygeplejerske, pædagog, socialrådgiver og lærer. Vi kalder dem under samme betegnelse, fagprofessionelle. Projektet beskæftiger sig med børn og unge op til 18 år, de er derfor alle medtænkt, når vi bruger ordet, børn.

Dette projekt er udviklet med det formål at styrke kommende fagprofessionelle i viden om dette alvorlige emne. Et emne, som mange typisk ikke ansættes til hverken i det normative eller i det specialiserede område, men et emne, som man må forvente, kan være til stede som noget skjult i alle jobs med børn.

Vi håber med projektet at kunne bidrage til forebyggelse på området, så børn ikke skal bære på oplevelser med seksuelle overgreb i årevis leve med mulige psykiske, fysiske og sociale følger - måske lang ind i voksenlivet.

1. Seksualitet og seksuelle overgreb

1.1. Definition af seksuelle overgreb mod børn

Seksualitet er lige så mangfoldig som så mange andre personlige forhold. Men i modsætning til oplevelser, der kun vedrører os selv, udspiller seksualitet sig ofte i relationen til et andet menneske. Når det sker mod den ene parts vilje eller forståelse, er der tale om et seksuelt overgreb.

Social- og Boligstyrelsen definerer seksuelle overgreb mod børn således:

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede. (Social- og Boligstyrelsen, u.å.)

Ovenstående definition påpeger, at seksuelle overgreb mod børn omfatter handlinger, hvor et barn bliver inddraget i seksuelle aktiviteter, som vedkommende ikke er udviklingsmæssigt eller følelsesmæssigt parat til at forstå, give samtykke til eller beskytte sig imod. Samtidig er det et overgreb, hvis handlingen er strafbart.

Disse handlinger kan variere i form, men fælles for dem er, at barnet bliver udnyttet i sin udviklingsmæssige umodenhed.

Der kan synes at være en gråzone, hvornår noget er kærtegn og naturlig berøring, og hvornår den fysiske kontakt er overgreb. Derfor inddrager vi definitionen:

”Når for eksempel mindre børn får skiftet ble, vaskes eller hjælpes i tøjet, er der tale om berøring. Kærtegn er den kropskontakt, der er mellem voksen og barn i forbindelse med omsorg og skabelse af tryghed.

Befangling er fysisk kontakt, som er udover berøring og kærtegn. Det kan være tungekys, berøring af kønsdele, bagdel, bryster eller for lang tids kærtegn et bestemt sted i forhold til barnets alder.” (Trans, 2018, s. 15)

Den digitale teknologi og internetdelinger har desværre medført, at seksuelle overgreb mod børn også sker gennem disse kanaler. Derfor vælges til dette projekt et tillæg til Social- og Boligstyrelsens definition:

Seksuelle overgreb mod børn inkluderer endvidere handlinger, der finder sted i den digitale verden, hvor voksne, andre børn eller unge gennem magt, manipulation eller via etablerede tillidsrelationer udnytter børn til seksuelle formål.

Digitale seksuelle overgreb kan involvere uønskede og grænseoverskridende henvendelser online, grooming-processer, optagelse og deling af intime billeder uden samtykke, samt cyberafpresning (sextortion). (Fefeo, 2025)

Når der tales om seksuelle overgreb mod børn, er det i betragtning af den seksuelle lavalder på 15 år og andre juridiske bestemmelser (jf. Kap. 2.2).

1.2 Omfanget af seksuelle overgreb mod børn

Undersøgelser viser, at 8-10 procent af børn i Danmark udsættes for seksuelle overgreb. Det betyder, at gennemsnitligt vil cirka 2 børn i en skoleklasse opleve minimum et seksuelt overgreb (VIVE, 2021; Andersen & Kelp, 2017; Hoeck & Jøker, 2019). En dansk undersøgelse foretaget af VIVE viser, at ca. 12 procent har været udsat for blottelser, 12 procent for uønskede berøringer og 6 procent for forsøg på eller fuldbyrdet voldtægt (VIVE, 2021, s. 107).

De fleste seksuelle overgreb begås af en person, som barnet kender i forvejen. Det vil sige af et familiemedlem, eller en anden voksen, som er i barnets eller familiens omgangskreds (Socialstyrelsen, 2019).

- Der foreligger ikke nogen dansk undersøgelse af, hvad der karakteriserer de familier,
- hvor seksuelle overgreb foregår. Udenlandske undersøgelser viser, at fysisk vold og
- seksuelle overgreb mod børn overvejende foregår i familier, hvor forældrene har begrænset
- uddannelse, misbrugsproblemer, psykiske lidelser, antisocial adfærd eller har begået kriminalitet (Ibid.).

I familiesammenhæng er piger langt hyppigere udsat for seksuelle overgreb, end det er tilfældet med drenge (Socialstyrelsen, 2020). Seksuelle overgreb mod børn sker også uden for familien for eksempel i daginstitutioner, skoler eller i forbindelse med fritidsaktiviteter. Krænkeren kan være en pædagog, lærer, træner og så videre med en autoritet, som barnet ligger under for (Trans, 2018).

Børn med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse i betydeligt højere risiko for seksuelle overgreb end børn uden funktionsnedsættelse. Særligt børn med ADHD, autisme eller udviklingshæmning er i større risiko end deres jævnaldrende. 23 procent af børn med funktionsnedsættelse, og som er anbragt uden for hjemmet, angiver at have været udsat for seksuelle overgreb (SFI, 2017). Den øgede risiko skyldes blandt andet, at disse børn ofte har nedsat evne til at forstå, sætte ord på eller sige fra over for krænkende adfærd. Samtidig kan de være mere afhængige af voksne og have færre trygge relationer, hvilket øger deres sårbarhed (Socialstyrelsen, 2027; VIVE, 2021).

Op imod en tredjedel af de seksuelle overgreb mod børn foregår af børn og unge under 18 år (Regeringen, 2011; JanusCentret, 2022a).

1.2.1 Digitale krænkelser

Med børns og unges øgede brug af digitale medier er internettet og sociale platforme blevet nye arenaer, hvor grænseoverskridende og krænkende adfærd kan foregå. Digitale seksuelle overgreb kan være lige så skadelige som fysiske overgreb og kan være svære at opdage, da de ofte udspiller sig i det skjulte. Dermed er digitale krænkelser blevet en større del af det moderne overgrebsbillede og kan ramme børn og unge i alle aldre.

Begrebet *digitale krænkelser* dækker over forskellige former for grænseoverskridende adfærd på nettet. Det kan være uønskede seksuelle beskeder grooming som pressende eller manipulerende adfærd, afpresning for at undgå deling af intime billeder af barnet selv, eller modtagelse af intime billeder uden samtykke, til at barnet lokkes til at udføre seksuelle handlinger foran kameraet (Redbarnet, 2024).

Krænkelserne kan foregå på sociale medier, spilplatforme, chats, livestreams med flere. Børn og unge bruger en stor del af deres tid på nettet. En undersøgelse viser, at 32 procent bruger tre til fire timer, 19 procent bruger fem til seks timer og 7 procent bruger syv til otte timer hver dag (Redbarnet, 2024). Dermed kan konkluderes, at digitale platforme fylder meget i børns liv.

Undersøgelser viser, at hver fjerde barn eller ung har oplevet at blive kontaktet af en fremmed voksen online. Blandt disse har 13 procent modtaget indhold, de ikke ønskede, og 12 procent har oplevet, at den voksne forsøgte at få dem til at gøre noget, der føltes ubehageligt (Redbarnet, 2024)

32 procent af børn fortæller eller handler ikke, når de bliver udsat for digitale krænkelser eller oplever andet ubehageligt på nettet. De er overbeviste om, at det er bedre at lade det ligge, og forestiller sig, at det er en naturlig del af det at færdes på nettet.

3 procent af børn fortæller om krænkelser til en lærer eller pædagog. Det er et lille tal i lyset af, at disse fagprofessionelle møder børnene i hverdagen og kan ofte være de første til at opdage ændringer i adfærd. (Redbarnet, 2024). Uanset profession er det vigtigt at tale med barnet om det digitale liv på samme naturlige måde som om venskaber, fritid og skole.

Det er derfor afgørende, at fagprofessionelle ved noget om børns digitale liv samt kan genkende tegn og tør spørge ind til barnet, hvis de har mistanke om, at barnet har været udsat for ubehagelige oplevelser på nettet (Redbarnet, 2024).

For at beskytte børn og unge er det vigtigt, at fagprofessionelle ikke kun reagerer, men også forebygger. Det handler om at tale om grænser, digitale rettigheder, deling, billedkultur og samtykke i et sprog, der passer til barnets alder. Det handler også om at skabe et miljø, hvor børn føler sig trygge ved at fortælle, hvis noget svært sker online (Stærke Sammen, u.å.).

1.3. Børn og seksualitet

Børns seksuelle adfærd og nysgerrighed adskiller sig markant fra voksnes opfattelse af seksualitet. Mens voksne forbinder seksualitet med romantik og intimitet, er børns seksuelle adfærd ofte drevet af en nysgerrighed over deres egen og andres kroppe. Denne adfærd er en naturlig del af deres udvikling og tjener som en måde at udforske og forstå verden omkring dem. Det er vigtigt at skelne mellem denne uskyldige nysgerrighed og mere problematisk adfærd, som kan være resultatet af påvirkning eller overgreb.

En forståelse af, hvad der udgør normal seksuel adfærd hos børn i forskellige aldersgrupper, er essentiel for at kunne skelne mellem sund udvikling og adfærd, der kan give anledning til bekymring. Denne forståelse hjælper fagprofessionelle med at støtte børn i deres udvikling uden at påføre dem skam eller forkerthed. I nedenstående afsnit vælger vi at tage udgangspunkt i Anne Louise Stevnhøj og Mimi Stranges redegørelser af børn normative seksuelle adfærd. De har begge gennem en længere årrække beskæftiget sig med børns seksualitet (Stevnhøj & Strange, 2016).

1.3.1 Normativ seksuel adfærd hos børn

Småbørn (0-2 år)

I denne alder er børns kropsbevidsthed ved at udvikles. De kan udforske deres krop, herunder deres kønsdele, ved berøring, men dette er ikke seksualiseret. De lærer deres egne kropsdele at kende og reagerer på fornemmelser, som skaber tryghed og komfort.

Førskolebørn (3-6 år)

I denne alder bliver børn mere nysgerrige på deres egen og andres kroppe. Det er normalt, at børn spørger om forskelle mellem kønnene eller leger "doktorlege," hvor de ser hinandens kroppe. Denne adfærd handler mere om at forstå og udforske forskelligheder end om seksualitet i voksen forstand. Det er vigtigt, at voksne giver alderssvarende forklaringer og sætter sunde grænser uden at gøre barnet skamfuldt.

Yngre skolebørn (6-10 år)

Når børn kommer i skolealderen, bliver deres interesse for seksualitet mindre udtalt, og de begynder at udvikle en større følelse af privatliv. De kan dog have spørgsmål om, hvor babyer kommer fra, eller om forskelle mellem piger og drenge. Denne alder er en god tid til at begynde at lære børn om grænser og kropsautonomi på en respektfuld måde, der fremmer tryghed.

Præpuberteten (10-12 år)

Børn i denne alder begynder at forstå mere om kroppen og seksualitet og kan opleve de første tegn på puberteten. De kan vise større interesse for romantiske forhold og begynde at føle sig tiltrukket af andre. Nogle børn kan begynde at eksperimentere med selvstimulering, hvilket er en normal del af udviklingen, men som de fleste børn holder privat.

Generelle tegn på sund og normativ seksualitet hos børn inkluderer en alderssvarende nysgerrighed, en lethed ved at spørge og udforske inden for trygge og private rammer og en evne til at forstå og acceptere grænser. Det er også vigtigt, at børn bliver trygge ved at kende deres egen krop og forstå, at de har ret til at sætte grænser (Stevnhøj & Stange, 2016).

1.3.2 Bekymrende seksuel adfærd hos børn

Når et barn viser seksuel adfærd, der ikke passer til dets udviklingsniveau, kan det være tegn på flere ting, men det kan også være, at barnet har oplevet eksponering for seksuelt indhold eller endda seksuelle overgreb. Der er forskellige adfærd og reaktioner, som kan indikere, at man som fagprofessionel skal være særlig opmærksom.

Tvangspræget adfærd

Hvis et barn er bemærkelsesværdig optaget af sine og andres kønsdele eller opsøger gentagne gange seksuel leg, kan der være tale om at barnet er fastlåst i en seksuel fiksering, som kan betegnes som tvangspræget.

Upassende viden eller forståelse

Overstiger barnets forståelse af seksuelle handlinger, hvad der svarer til aldersniveauet, kan det tyde på, at vedkommende har været udsat for information eller oplevelser, som ikke hører barnets alder til (Stevnhøj og Strange, 2016).

Tvang mod andre

Hvis et barn presser eller tvinger andre børn til at deltage i en seksuel leg eller fysisk kontakt, kan det være tegn på, at barnet afspejler egne oplevelser eller af anden grund har en forstyrret forståelse for afgrænsning mellem sig selv og andre (Ibid.).

Upassende adfærd mod voksne

Seksuel interesse eller adfærd rettet mod voksne kan indikere, at barnet har oplevet seksuel adfærd fra en eller flere voksne (Ibid.).

Overdreven berøring

Selvstimulerende eller selvskadende seksuel adfærd, der involverer barnets kønsdele, såsom gentagne stimulationer eller smertelige handlinger, kan være en indikation på barnets forsøg på at håndtere traumatiske oplevelser så som seksuelle overgreb (Ibid.; Socialstyrelsen, 2023).

1.4 Seksuelle overgreb mod børn kan påvirke deres udvikling

Når seksuelle overgreb mod børn anses for at være grove kriminelle handlinger, skyldes det, at overgrebene kan påvirke barnets udvikling. Den skæve udvikling kan følge barnet resten af barndommen, ungdomslivet og gennem voksenlivet.

Har barnet været udsat for seksuelle overgreb fra en tidlig alder, er der en risiko for, at barnet udvikler kognitive skader og generelt har en udviklingsmæssig forsinkelse.

Skaderne kan medføre, at barnet ikke er skoleparat til normal tid. Barnet er ofte ikke i stand til den forventede indlæring eller at udvikle sig naturligt i samspil med andre børn og voksne (VIVE, 2021). Det har dog stor betydning, hvilken tilknytning barnet har til krænkeren, og hvilken behandling og støtte barnet får efterfølgende. Ligeledes om barnet har været udsat tidligere for overgreb og omgivelsernes reaktioner har afgørende betydning for, om barnet udvikler senfølger på kort eller langsiget. I tilfælde af at de voksne omkring barnet reagerer, udvikler barnet ikke nødvendigvis senfølger.

Med en uhåndteret mistro og en dyssocialitet kan barnet være svært reduceret i sine muligheder for at inkludere sig i skole, foreningsverden og andre gængse samfundstiltag og sociale fællesskaber. Det vil sige, at seksuelle overgreb kan trække svære skader med sig gennem opvæksten, og dermed kan den unge blive yderligere reduceret i forhold til at træde ind i relationer og udfordringer, som hører den enkelte alder til (Levine & Kline, 2012).

Seksuelt misbrug er særligt destruktivt, fordi det kan krænke den dybeste kerne af barnets selvopfattelse, og barnet forstyrres i sin identitetsudvikling. Seksuelle overgreb er ofte indlejret i et hemmelighedskræmmeri, som barnet i tavshed må være i. Barnet lærer her, at det ikke frimodigt kan fortælle om sine oplevelser, eller hvordan det har det. Barnet bliver efterladt i en forvirring om, hvad der kan være rigtigt og normalt, eller det skal opfatte som farligt.

Barnets mest personlige grænse er overskredet, og det forstår barnet ikke og kan dermed ikke håndtere situationen. Barnet vil typisk ikke kunne skelne handlingen fra sig selv. Det vil sige, at barnet kan komme til at forbinde det, der skete, med en følelse af at være beskadiget eller forkert (Kline & Levine, 2012; Zeuthen, s. 2019).

At barnet kan komme til at opfatte sig selv som forkert, skal forstås i forhold til, at barnet er manipuleret eller truet til det seksuelle overgreb. Barnet er direkte eller indirekte blevet pålagt en tavshed og krænkeren kan have fortalt barnet, at det selv havde lyst. Derudover kan krænkeren true med, at det kan have alvorlige konsekvenser for barnet, hvis det fortæller det til nogen. Barnet kan være overbevist om, at der vil være svære konsekvenser for barnet eller barnets nærmeste, eller barnet bliver skyld i, at krænkeren kommer i fængsel eller andet (Andersen & Kelp, 2017; Levine & Kline, 2012).

Barnets udvikling i social tilpasning kan blive hæmmet af de seksuelle overgreb. Hemmeligheden og skamfølelsen begrænser barnets frimodighed i fantasi og leg. Barnets usikkerhed og tilbagetrukkenhed kan bevirke en eksklusion fra fællesskabet med andre børn.

Det kan have indflydelse på, at barnet kan blive hæmmet i at få trænet sine sociale spilleregler og ikke deltager i de lege eller oplevelser, som hører aldersgruppen til i deres indbyrdes fællesskab. Bliver barnet ikke her hjulpet, kan det medføre en fortsat manglende socialisering uden gode relationer, som kan modvirke ensomhed og følelsen af at være anderledes og/eller forkert.

Gennem årene kan denne manglende socialisering og manglende skabelse af et netværk af nære venner føre til vanskeligheder og ensomhed, som – hvis man ikke gør noget ved det, kan det følge barnet ind i voksenlivet (jf. kap. 1.4.2).

1.4.1 Seksuelle overgreb i en traumeforståelse

I de senere år er vores forståelse af traumer og deres betydning blevet markant styrket gennem forskning. Traumer er ikke blot en midlertidig tilstand, men kan ændre måden, hjernen fungerer på, og forme barnets selvopfattelse, tillid til andre og evne til at navigere i verden. Specielt er det blevet klart, hvordan tidlige traumer, der ikke bearbejdes, kan lede til langvarige psykiske og fysiske senfølger, såsom angst, depression, PTSD (Post Traumatisk Stress Syndrom) og problemer med at opbygge sunde relationer.

Denne viden har understreget vigtigheden af at forstå traumer ikke som en isoleret skade, men som en kompleks proces, der påvirker hele barnets livssituation. Samtidig har det givet os bedre redskaber til at støtte og behandle børn og unge, så de kan få mulighed for at genvinde deres trivsel og udviklingsmuligheder.

Særligt ved seksuelle overgreb kan der skabes dybe traumer, fordi mange børn som tidligere beskrevet aldrig får fortalt nogen om overgrebet. Det har derfor store skadelige konsekvenser for børn at blive udsat for seksuelle overgreb både på kort og lang sigt. Konsekvenserne har indvirkning på børnene både fysisk, socialt og psykisk. Det påvirker helt konkret børns sociale udvikling og tilknytning til deres omverden, når de bliver udsat for seksuelle overgreb.

Katrine Zeuthen skriver således:

Traumet blander sig i barnets udvikling ved at diktere, hvordan barnet skal forstå og forholde sig til andre mennesker. Og traumet dikterer, hvordan barnet giver sin krop betydning. Den seksuelt krænkede relation har givet barnets krop en betydning, som barnet hverken kan forstå eller fortrænge (Zeuthen, 2019, s.130).

Et barn, der bærer på et alvorligt traume fra seksuelt overgreb, kan få vanskeligt ved at tage imod indlæring. Overgreb kan således direkte påvirke børn kognitive udvikling.

Børn og unge, der udsættes for seksuelle overgreb, er for eksempel i risiko for at udvikle PTSD og andre former for psykiske sygdomme (Ernberg et al., 2018).

Det er udfordrende for fagprofessionelle at diagnosticere børn med PTSD, da det kan blive forvekslet med stress eller andre former for psykiske udfordringer eller neuropsykiatriske udviklingsforstyrrelser.

En anden alvorlig følge af overgreb er dissociation, som særligt kan udvikle sig, når barnet går alene med traumet efter overgreb i længere tid før det får hjælp. Dissociation er en kognitiv sansemæssig forstyrrelse. Udvikling af dissociation har betydning for børn og unges hukommelse og egen selvforståelse. Ved forstyrrelse i hukommelsen kan det komme til udtryk ved, at børn ikke har nogle erindringer fra selve traumet, der har været sket, men det kan komme til udtryk i andre situationer, der minder dem om selve traumet.

1.4.2 Senfølger

Social- og Boligstyrelsen skønner, at 60-80 procent af børn udsat for seksuelle overgreb i deres senere ungdom og voksenliv, udvikler senfølger (Social- og Boligstyrelsen, 2023a, s. 11).

Ordet senfølger betyder, at noget følger på et senere tidspunkt. Når senfølgen indfinder sig, er den ikke umiddelbart en konsekvens af noget i nutiden, men skal ledes tilbage til det, den er en følge af.

Når der er tale om senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, er det ikke konkret, hvad der er for senfølger, der er tale om. Social- og Boligstyrelsen giver sin kategorisering af senfølger (Ibid.). Blandt de hyppigst forekommende senfølger nævnes PTSD, angst og depression. Ved siden af disse nævnes lavt selvværd, tvangsforestillinger, problemer med krop og seksualitet, spiseforstyrrelser, stofmisbrug samt selvskadende, suicidal eller seksualiseret adfærd (Ibid.).

Både de psykiske og de sociale konsekvenser af at lide af senfølger kan give problemer med beskæftigelse, familie og venner (Socialstyrelsen, 2016; Trans, 2018).

Forklaringerne understøtter, at ordet senfølger dækker over noget upræcist, varierende og vidtrækkende

Trans (2018) har beskæftiget sig gennem en længere årrække med senfølger efter seksuelle overgreb. Hun inddeler senfølger i tre hovedgrupper:

- Indre senfølger dvs. psykiske og psykiatriske lidelser. Hertil rusmiddelafhængighed og seksuel dysfunktionalitet.
- Samfundsrelaterede senfølger som manglende tilknytning til uddannelse, beskæftigelse, foreninger, fritidsaktiviteter, og til at færdes i det offentlige rum.
- Relationelle senfølger som ustabil selvværd, manglende tillid til andre og have svært ved at balancere i grænsesætning og grænseforståelse i kontakt med andre.

Hvilke senfølger, der er tale om, og hvordan de udspiller sig skal ses i lyset af vedkommendes øvrige personlige og sociale forhold, hvilke seksuelle overgreb vedkommende var udsat for som barn. Hvem, der var gerningspersonen, hvor gammelt barnet var på gerningstidspunktet, og hvor ofte overgrebene foregik (Ibid.).

2. Lovgivning og samfundspraksis

2.1 Samfundets styrkede indsats

I de sidste årtier har der været en markant udvikling i samfundets forståelse og håndtering af seksuelle overgreb mod børn og unge. Tidligere var emnet omgærdet af tabu og usynlighed, men en række afgørende initiativer har bragt emnet frem i lyset som en samfundsmæssig udfordring, der kræver handling.

I slutningen af 1990'erne og i begyndelsen af 00'erne foretog Børnerådet sammen med et tværministerielt udvalg under Socialministeriet en udredning af seksuelle overgreb mod børn i Danmark. På baggrund af udredningen lavede man i 2003 en national handleplan med henblik på bekæmpelse af disse (Retsinformationen, 2003).

I handleplanen blev det fremhævet, at kommunerne har en særlig forpligtelse til at varetage forebyggelse og kompetent sagsbehandling ved underretning om seksuelle overgreb.

Socialstyrelsen udviklede SISO, Videnscentret overgreb mod børn. Videnscentret har især haft til opgave at rådgive kommunerne i håndtering af sager om overgreb på det overordnede organisatoriske plan. Derudover har en taskforce i centret tilbudt kommunerne hjælp i konkrete sager (Socialstyrelsen, 2002).

En anden vigtig følge af handleplanen var etablering af Januscentret. Januscentret havde til formål at stoppe børn i at krænke børn. Det vil sige, at Januscentret har hjulpet de børn, om hvem man vidste eller havde mistanke om, at de havde en seksuel krænkende adfærd over for jævnaldrende, yngre eller på anden vis mere sårbare børn (Januscentret, 2021).

På grund af forskellige sager om seksuelle overgreb mod børn fandt regeringen det nødvendigt at lave en mere sammenhængende, skånsom indsats over for børn, når der var mistanke eller viden om seksuelle overgreb eller fysisk vold. I 2013 etablerede man fem børnehuse fordelt med et hus i hver af landets regioner. Børnehuse bidrager til kommuners børnefaglige undersøgelser, hvor der foruden de sociale myndigheder er inddraget politi og/eller sygehusvæsen (De danske børnehuse, u.å.).

Social- og Boligstyrelsen udvikler kontinuerligt vejledninger og anbefalinger til fagprofessionelle om håndtering af seksuelle overgreb mod børn. VIVE forsker i feltet og undersøgelsesresultater er medvirkende til ændring af praksis.

Her skal fremhæves en undersøgelse publiceret af VIVE i 2024. Der er tale om en kvalitativ undersøgelse med deltagelse af 20 børn og unge i alderen 12 til 25 år. Formålet med undersøgelsen var at belyse børns erfaringer med at fortælle om vold og seksuelle overgreb. En overskyggende konklusion fra undersøgelsen var, at de interviewede børn og unge havde forsøgt at fortælle og gøre opmærksom på de(t) seksuelle overgreb både nonverbalt og verbalt, men de lykkedes ikke med at få voksne til at reagere på deres tegn og reaktioner (Henze-Pedersen & Mikuta, 2024)

2.2 Straffelovens bestemmelse

Den seksuelle lavalder i Danmark er på 15 år. Den er fastsat for at beskytte børn og unge mod udnyttelse og sikre, at de er tilstrækkeligt modne til at træffe informerede beslutninger om seksuel aktivitet. Denne alder er valgt ud fra en vurdering af, hvornår unge generelt har nået et modenhedsniveau, hvor de kan forstå og håndtere konsekvenserne af seksuelle forhold.

Loven tager hensyn til, at børn og unge under 15 år er mere sårbare over for pression og manipulation fra ældre eller mere erfarne personer. Ved at fastsætte en seksuel lavalder søger lovgivningen at forebygge seksuelle overgreb og uønsket seksuel adfærd mod mindreårige (Legal Desk, u.å.).

Seksuel samvær med et barn anses for at være en kriminel handling, og derfor er den indskrevet i straffeloven:

§ 222. Den, der har samleje med et barn under 15 år straffes med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2.

Stk. 2. Har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed ved brug af enten tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år. (Straffeloven, 2024).

I de senere år er strafferammerne blevet skærpet, hvad angår seksuelle overgreb mod børn. Dette skyldes især de øgede muligheder for udnyttelse af børn gennem digitale platforme. Også for kontakt med unge over 15 år, er der forhold, som er strafbare:

§ 224. Den, der medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år (Ibid.).

Uagtet alder gælder, at tiltvungen seksuel aktivitet er strafbart.

§ 216, stk. 2. Den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold, straffes for voldtægt med fængsel indtil 10 år (Ibid.).

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er to ting at forholde sig til, når man taler om strafbare handlinger, som omhandler seksuelle handlinger med børn. Det ene er barnets alder, og det andet omhandler, hvorvidt barnet over 15 år er tydelig, villig deltagende, også kaldet samtykke.

2.3 Kommunal beredskabsplan

Kommunerne er forpligtet til at udvikle hver deres beredskabsplan:

Beredskabet skal indeholde kommunens initiativer i forhold til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge. Det skal også indeholde handleveje for medarbejdere og ledere, når der opstår mistanke eller viden om overgreb. Endelig skal det beskrive, hvordan det tværfaglige samarbejde i kommunen fungerer, samt hvordan kommunens myndighedsafdeling samarbejder med f.eks. børnehus, politi, sundhedsvæsen, familieretshus, krisecentre m.m. (Socialstyrelsen, 2020, side 9)

Kravet om udarbejdelse af et kommunalt beredskab fremgår af barnets lov § 15.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og ekstremisme blandt børn, unge og deres familier. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres (Retsinformation, 2025).

En velstruktureret beredskabsplan skal give de bedste forudsætninger for, at fagprofessionelle og andre ansatte har nødvendig viden, og kan handle efter den gældende lovgivning og de lokale retningslinjer.

2.4 Kommunal myndighed og De danske børnehuse

Når den kommunale børne- familiemyndighed modtager en underretning, som beskrives i afsnit 3.1, skal der efter barnets lov § 20 igangsættes en børnefaglig undersøgelse. Undersøgelsen er en udredning af barnets trivsel og behov, og den er med henblik på en plan for, hvordan kommunen herefter kan støtte barnet gennem nødvendige interventioner.

Når en underretning omhandler viden eller mistanke om seksuelle overgreb, skal den kommunale myndighed hurtigt inddrage de danske børnehuse, hvis enten politiet eller sundhedsvæsenet er involveret i sagen (Retsinformation, 2023).

Børnehuset foretager den del af den børnefaglige undersøgelse, som omhandler udredning af barnet i lyset af overgrebet. Det betyder, at Børnehuset har specialiserede medarbejdere, som er trænet i at skabe sikkerhed som bedste forudsætning for, at barnet kan få tillid til de fagprofessionelle. Tillid er afgørende for at kunne berolige barnet og samtidig få relevant viden fra barnet til det videre arbejde i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse, og de interventioner som eventuelt skal iværksættes (De danske børnehuse, u.å.).

Foruden kommunal myndighed arbejder Børnehuset tæt sammen med sundhedsvæsenet og politiet. Sundhedsvæsenet er ansvarligt for at gennemføre eventuelle medicinske vurderinger af barnet. Dette kan inkludere fysiske undersøgelser for at identificere eventuelle skader eller sundhedsmæssige konsekvenser af overgrebet. Politiet har ansvaret for at efterforske de anmeldte overgreb, hvilket indebærer at indsamle beviser, foretage vidneinterviews og sikre, at alle relevante oplysninger dokumenteres. Skal der rejses tiltale mod barnets gerningsperson, overgives sagen fra politiet til anklagemyndigheden.

Det tætte samarbejde mellem Børnehuset, sundhedsvæsenet, kommunal myndighed og politi er med henblik på at skabe en stærk, integreret støttestruktur for børn, der har været udsat for overgreb. Derved kan barnet modtage den nødvendige undersøgelse/udredning, hjælp og beskyttelse (Ibid).

2.5 Lokal overgrebspolitik

Selv om der er iværksat flere samfundstiltag i bekæmpelse og opsporing af seksuelle overgreb mod børn, forekommer der alligevel alvorlige sager.

Noget kunne tyde på, at den kommunale beredskabsplan langt fra altid bliver omsat til en praksis guideline, som fagprofessionelle i kontakt med børn kan arbejde ud fra ved viden eller mistanke om seksuelle overgreb.

En beredskabsplan bør i næste step konkretiseres til handleplaner for alle enheder, hvor kommunen er i kontakt med børn. Og endelig skal handleplaner implementeres i praksis.

Alle daginstitutioner, skoler og døgntilbud burde udvikle hver deres lokale overgrebspolitik. Overgrebspolitikken kunne indeholde:

- retningslinjer for, hvordan fagprofessionelle og andre ansatte skal reagere på mistanke eller viden om seksuelle overgreb.
- sikre, at nye og eksisterende ansatte løbende orienteres og opdateres på politikken.
- facilitering af faglige drøftelser og løbende træning, så håndteringen af sager er forankret i fælles standarder ud fra fælles retningslinjer.

En lokal implementeret overgrebspolitik kan give gode forudsætninger for, at alle fagprofessionelle og andre ansatte er bekendte med ansvar og handleveje og kan reagere kvalificeret og ensartet. (Jf. Bilag A).

3. Fagprofessionelles opgave

3.1 Underretning

Da overgreb mod børn er en overtrædelse af straffeloven, er det retssystemet, der skal afgøre skyldsspørgsmålet og eventuel strafudmåling. Ved straf er det ligeledes retsvæsenets opgave at sørge for, at straffen afvikles.

Anklagemyndigheden appellerer til, at man ved viden eller mistanke anmelder det seksuelle overgreb mod barnet til politiet – også selv om situationen kan virke uoverskuelig for såvel anmelder som barnet eller den mistænkte gerningsmand. Anklagemyndigheden har udviklet en procedure i forhold til forvaltning af sådanne sager. Politimyndigheden tilstræber at afhøre børn så lempeligt som muligt, ligesom den ambitiøst afdækker bevismaterialet herunder afhøring af personen mistænkt for at have forvoldt seksuelle overgreb (Anklagemyndigheden, 2022).

Samtidig med, at der er tale om politisag, er det ved seksuelle overgreb mod børn nødvendigt, at kommunale myndigheder inddrages med henvisning til barnets lov § 135.

Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen. (Retsinformation, 2025)

I tillæg til den almene underretningspligt har man som offentligt ansat en skærpet underretningspligt efter barnets lov § 133. Bekymring om overgreb fremgår af stk. 1 nr. 4:

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb. (Ibid)

Ankestyrelsen understreger, at forpligtelsen gælder den enkelte, der har en opgave med børn og unge, og udtaler: "Din særlige underretningspligt er **ikke** opfyldt ved, at du opfordrer din nærmeste leder til at underrette kommunen." (Ankestyrelsen, 2022).

Der stilles ikke krav om, at du som fagperson har et kendskab til barnets eller den unges forhold. Den skærpede underretningspligt betyder, at du har pligt til at reagere, alene på baggrund af forhold, der giver formodning om, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte." (Ibid.).

Ifølge Ankestyrelsen er de, der har den skærpede underretningspligt, fagprofessionelle, der arbejder med barnet inden for undervisning, sundheds- eller socialområdet. Den kommunale myndighed modtager underretning fra den fagprofessionelle, der har viden eller mistanke om barnets mistrivsel for eksempel som følge af seksuelle overgreb.

Det skal være muligt for enhver at foretage underretning, og derfor er der ikke krav til underretningens udformning eller formidlingsvej. En underretning kan ske mundtligt, telefonisk, per e-mail, sms eller andet. Uanset hvilken formidlingsmetode der anvendes,

bør indholdet i underretningen være så konkret og objektivt beskrevet som muligt. Det vil sige, at alle observerede detaljer bør fremgå. Derimod er det vigtigt, at den fagprofessionelle ikke giver sin analyse eller tolkning af forholdene.

Er underretningen på baggrund af barnets lov § 133, henvises den fagprofessionelle til at angive faktuelle oplysninger om barnet og dets forældremyndighed. Derudover bør der så vidt muligt fremgå datoer for episoder og beskrivelser af konkrete observationer. Herunder forklares barnets fysiske, psykiske og sociale forhold og barnets ressourcer, udfordringer og begrænsninger.

Hvis underretteren har kendskabet, bør det fremgå, hvordan barnet indgår i samspil med forældrene eller anden omsorgsperson. Slutteligt vil det være en stor fordel for det videre opsporingsarbejde og eventuelle samarbejde med familien, hvis underretteren nævner, om forældrene eller anden omsorgsperson er bekendt med underretningen.

Hvis mistanken om seksuelle overgreb falder på forældremyndigheden eller plejefamilie må vedkommende **ikke** orienteres forud for underretningen.

Selv om underretteren mistænker en anden end forældremyndigheden for at være barnets eventuelle seksuelle krænker, er underretteren ikke forpligtet til at orientere forældremyndigheden forud for underretningen.

Skulle man som underretter ikke opleve, at ens underretning medfører foranstaltninger til hjælp for barnet, har man mulighed for at underrette direkte til Ankestyrelsen (Ankestyrelsen, 2022).

Når barnets hjemkommune har modtaget en underretning vedrørende viden eller mistanke om seksuelle overgreb af barnet, skal den tildelte sagsbehandler foretage anmeldelse til politiet og iværksætte en børnefaglig undersøgelse i henhold til barnets lov.

§ 20 stk. 1 nr. 2. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom (Retsinformation, 2025).

Den børnefaglige undersøgelse skal gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader, og må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger. Undersøgelsen skal give et helhedsperspektiv og indeholde: udvikling og adfærd, familie, skole, sundhed, fritid og venskaber. Den børnefaglige undersøgelse skal være afsluttet senest fire måneder efter, at underretningen er modtaget af kommunen (Ibid.; Social- og Boligstyrelsen, 2023).

En underretning kan være afgørende for, at barnet og familien får den nødvendige hjælp og støtte til at sikre barnets trivsel og udvikling. Underretningen kan også være den manglende brik i en større vurdering af barnets eller familiens situation, som kan føre til relevante indsatser.

Mens den kommunale myndighed skal handle på baggrund af underretningen henimod en børnefaglig undersøgelse med inddragelse af Børnehuset samt politi og/eller pædiatrien, er den i følge barnets lov § 135 forpligtet til at kvittere afsenderen for modtagelse af underretningen. Når det gælder skærpet underretning, har kommunen yderligere orienteringsforpligtelser efter § 135 stk. 2 og stk.:

Kommunalbestyrelsen skal senest 6 hverdage efter modtagelsen af en underretning bekræfte modtagelsen af underretningen over for den, der foretog underretningen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal orientere den, der har foretaget (skærpet) underretning om, hvorvidt der er iværksat en børnefaglig undersøgelse, en afdækning eller indsatser for det barn eller den unge, som underretningen vedrører. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan ved en (skærpet) underretning orientere den, der foretog underretningen, om, hvilken type indsats der er iværksat, og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som den pågældende under udøvelse af hvervet eller tjenesten kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende (Retsinformation, 2025).

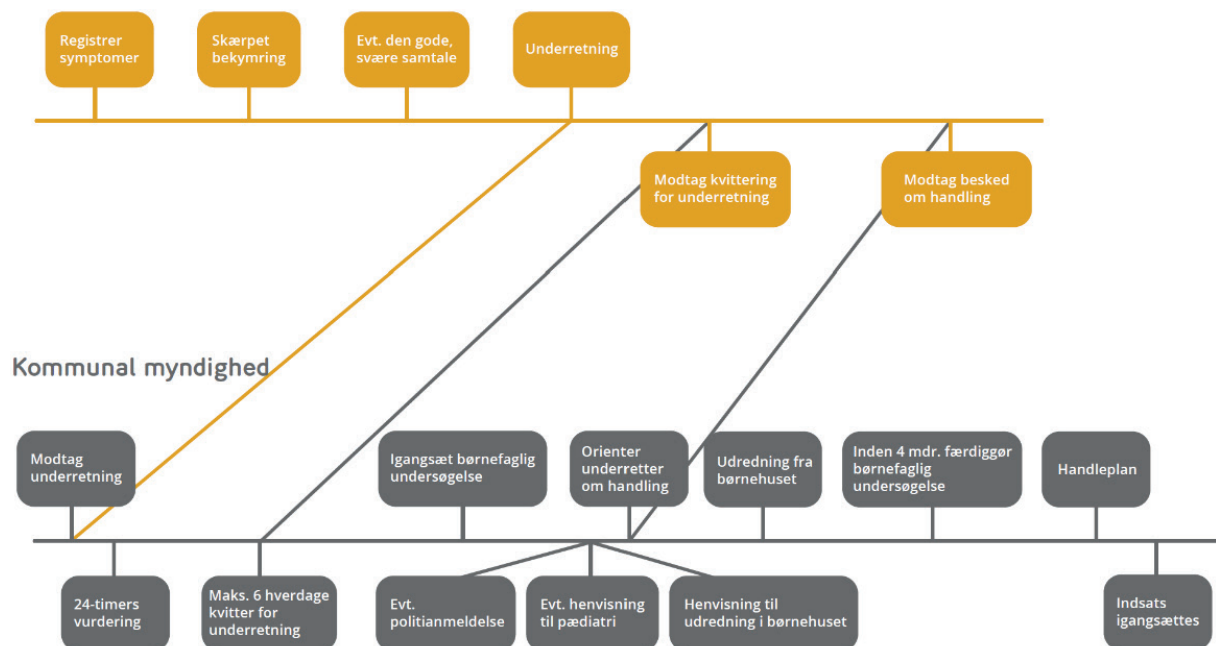
Skærpet underretning er et vigtigt redskab i det forebyggende og beskyttende arbejde omkring børn og unges trivsel og sikkerhed. Når en fagprofessionel handler på en alvorlig bekymring og sender en underretning, igangsættes et tværfagligt og lovbestemt forløb, hvor den kommunale myndighed har det overordnede ansvar. I næste afsnit har vi i projektet udarbejdet en model for at give et overblik over det videre forløb efter underretningen er sendt af sted til den kommunale myndighed.

3.2 Forløbet ved skærpet underretning

Figuren illustrerer det tværprofessionelle forløb, der igangsættes, når en fagperson, som for eksempel en pædagog eller lærer – sender en skærpet underretning på baggrund af en bekymring for et barns trivsel eller sikkerhed. Det kan være i forhold til seksuelle overgreb mod børn, men det kan også være i forhold til andre former for mistrivsel eller at den fagprofessionelle vurderer barnets sundhed og/eller udvikling i fare.

Skærpet underretning

Den fagprofessionelle

Forløbet starter med, at den fagprofessionelle registrerer tegn eller symptomer, der vækker bekymring. Det kan være adfærdsmæssige, fysiske eller følelsesmæssige signaler, som giver

mistanke om, at barnet er udsat for omsorgssvigt, vold eller seksuelle overgreb. I nogle tilfælde kan det være relevant med en samtale med barnet – den såkaldte gode samtale. Det kræver dog faglig omtanke, og man skal være opmærksom på ikke at overskride egne kompetencer eller risikere at skade en eventuel efterfølgende udredning.

Ved en skærpet bekymring har man som fagperson pligt til at handle. Det betyder, at der skal sendes en underretning til kommunen – også selvom ledelsen eller forældrene ikke er enige. Underretningen skal beskrive de konkrete observationer og begrundelsen for bekymringen.

Når den kommunale myndighed modtager underretningen, har den en række lovbundne forpligtelser. Den skal inden for seks hverdage kvittere for, at underretningen er modtaget. Hvis underretningen giver anledning til mistanke om akut fare eller alvorligt omsorgssvigt, skal kommunen foretage en 24-timers vurdering af barnets situation. Dette er et centralt skridt i at sikre hurtig beskyttelse og bevismateriale i en evt. retssag.

Herefter kan den kommunale myndighed vælge at sætte en række forskellige tiltag i gang. Ofte indledes en børnefaglig undersøgelse, som skal afdække barnets behov og situation nærmere. Ved mistanke om vold eller seksuelle overgreb skal der foretages en børnefaglig undersøgelse, og derefter vil sagen ofte blive henvist til de danske børnehuse, hvor der foretages en tværfaglig udredning med involvering af blandt andre psykologer, pædiatere og politi.

Den børnefaglige undersøgelse skal være færdiggjort inden for fire måneder. På baggrund af undersøgelsen udarbejdes der en handleplan, og en relevant indsats sættes i gang for at støtte barnet og eventuelt familien.

Endelig har den kommunale myndighed pligt til at informere underretteren om, at der er handlet på underretningen. Det indebærer dog ikke nødvendigvis, at man får detaljeret viden om, hvilken indsats der er sat i værk, af hensyn til barnets og familiens personlige forhold samt den fagprofessionelles tavshedspligt.

Forløbet viser, hvordan forskellige fagprofessionelle har ansvar for at handle hurtigt, koordineret og med fokus på trivsel og sikkerhed.

Skulle man som underretter ikke opleve, at ens underretning medfører foranstaltninger til hjælp for barnet, har man mulighed for at underrette direkte til Ankestyrelsen (Ankestyrelsen, 2022).

3.3 Forebyggelse

I forbindelse med dette projekt appellerer vi til, at forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn sker ved en flersidig opmærksomhed, det vil sige fra både forældre, fagprofessionelle og samfundet som helhed. Derudover skal børn hjælpes til at undgå overgreb ved at vide, hvornår deres grænser overskrides og fortælle om overgreb, når de er foregået.

1. Forældre

Som forældre er det vigtigt at lære barnet retten over egen krop og styrke dets evne til at sætte grænser for berøring, verbal kontakt og kontakt ved digitale medier.

Tal om, hvordan man skal begå sig sikkert på nettet. Sørg for, at dit barn forstår risiciene ved at kommunikere med fremmede online.

2. Skole, daginstitutioner eller døgntilbud

Enhver skole, daginstitution eller døgntilbud for børn bør have en overgrebspolitik (jf. kap. 2.5). Det vil sige, at arbejdspladsen skal tage aktivt stilling til, at den vil forebygge seksuelle overgreb mod børn.

Arbejdspladsen skal i forlængelse af overgrebspolitikken udvikle en plan for, hvordan den som institution sikrer, at alle ansatte kender til deres forpligtelse og mulighed for råd og vejledning. Dertil skal der være en handleplan, som stedet bør følge i tilfælde af viden eller mistanke om seksuelle overgreb mod børn.

I skolesammenhæng og i døgntilbud bør elever på alderssvarende niveau modtage information om retten til egen krop og grænsesætning. Samtidig bør de informeres om, hvortil de kan henvende sig, hvis noget synes forkert eller ikke rart. For vuggestuer eller børnehaver kan samtalen overvejes i forbindelse med barnets opdagelse af køn og kønsdele – afhængigt af barnets modenhed.

3. Samfund som helhed

Det samlede samfund har et ansvar for at beskytte børn mod seksuelle overgreb. Det kræver tydelig lovgivning, forebyggende indsatser og en fælles forståelse af, at overgreb skal tages alvorligt.

Politiske beslutningstagere, medier, foreninger og civilsamfundet skal bidrage til at skabe åbenhed, støtte ofre og sikre, at børn ved, at de har ret til egen krop, og til at blive hørt og beskyttet.

3.4 Opsporing

Fagprofessionelles opsporing af seksuelle overgreb mod børn er en kompleks og udfordrende opgave, som forudsætter faglig viden og vurdering, så vedkommende kan skelne mellem forventelige udsving i børns adfærd og mulige tegn på alvorlige problemer som seksuelle overgreb. Det vil sige, at opsporing skal udføres med forsigtighed og samtidig være overensstemmende med gældende lovgivning og organisatorisk sagsansvar og -forløb (Social- og Boligstyrelsen, 2023).

Mens voldelige overgreb kan efterlade tegn som blå mærker eller knoglebrud, er seksuelle overgreb typisk umiddelbare fysisk skjulte. Tegn på seksuelle overgreb kan i stedet være subtile og forskellige, hvilket gør det vanskeligere at identificere de observerede symptomer, som kan være tegn på seksuelle overgreb.

For di vi her har at gøre med en kompleks, dilemmafyldt etisk udfordring, er det nødvendigt, at fagprofessionelle er uddannet og trænet i at genkende tegn på seksuelle overgreb. (Social- og Boligstyrelsen, 2023; Socialstyrelsen i Grønland, u.å.; Herman, 1994).

Opsporing hos 0-6-årige

Opsporing af seksuelle overgreb blandt 0-6-årige kompliceres af børnenes begrænsede ordforråd og manglende viden om, at noget kan være overgreb og uacceptabelt. Det er vigtigt at bemærke barnets leg, tegnede illustrationer og dets generelle fokus.

Bemærk, om barnet har

- seksuelt grænseoverskridende adfærd, såsom at lege eksplicit seksualiserende lege eller tegne seksuelt prægede billeder.
- Seksualiseret og grænseoverskridende sprogbrug.

- regredierende adfærd, som for eksempel vådligger.
- uforklarlig frygt for bestemte personer, steder eller situationer.
- klager over smerter i kønsdele eller bagdel.

Opsporing hos 7-12-årige

Børn i 7-12-års alderen kan i nogle tilfælde være bevidste om, at de har været udsat for seksuelle overgreb, men det betyder ikke nødvendigvis, at de kan fortælle om det. De kan være vant til at holde sådanne ting hemmelige og føle sig skyldige eller bange for konsekvenserne.

Det 7-12-årige barn kan

- have ændringer i adfærd som tilbagetrækning eller angst.
- udvise pludselige indlæringsproblemer i skolen.
- udvise ikke alderssvarende seksuelle interesser eller adfærd.
- have frygt for at være alene med bestemte voksne eller ældre børn.

Opsporing hos 12-årige og ældre børn

Er barnet på cirka 12 år eller ældre er der stor sandsynlighed for, at barnet er bevidst om, at det har været udsat for seksuelle overgreb. Barnet undlader dog alligevel ofte at fortælle om det, da det kan føle sig selvskyldig eller medskyldig og ikke anse den anden part for at være gerningsperson. Skulle barnet være bevidst om, at den anden part er gerningsperson, kan barnet frygte konsekvenserne ved at røbe overgrebene.

Det større barn kan

- have selvskadende adfærd, som for eksempel cutting, banke hovedet i væggen eller rive håret af.
- være spiseforstyret anorektisk, bulimisk eller BED (Binge Eating Disorder).
- overdrevent brug af alkohol og eventuelt eksperimentere med hash eller andre euforiserende stoffer.
- have seksuelt grænseoverskridende ikke-alderssvarende adfærd.
- være udpræget seksuel aktiv.
- have overdrevent kendskab og opmærksomhed på seksuelle emner.
- have gentagne urinvejsinfektioner eller uforklarlige smerter.
- have frygt for at være alene med bestemte voksne eller ældre børn.

Aldersopdelingen er en pejling ud fra nogle tendenser. Hertil kan der være børn, som har symptomer, der ikke er beskrevet, eller som er beskrevet i forbindelse med en af de andre aldersgrupper, end den barnet tilhører. Ligeledes kan nogle symptomer være tegn på noget andet end seksuelle overgreb, og dermed er det vigtigt, at man ikke for hurtigt drager konklusioner, men reagere på sin tvivl ved at være undersøgende (Stevnhøj & Strange, 2016; Andersen & Kelp, 2017; Herman, 2022, Socialstyrelsen 2023a).

3.4.1 Fagprofessionelle i skoler og daginstitutioner

For den, der senere venter ansættelse i en daginstitution eller skole, kan det anbefales at benytte Red Barnets materiale, *Stærke Sammen* (Red Barnet, u.å.).

Red Barnets, *Stærke Sammen*, indeholder undervisningsmaterialer til daginstitutioner og skoler.

Materialet fokuserer på at lære børn og unge om grænser og rettigheder samt på at oplyse fagpersoner om håndtering af mistanke om overgreb. Materialet inkluderer:

- Undervisningsmateriale tilpasset forskellige aldersgrupper.
- Redskaber til at styrke børns forståelse af deres egne rettigheder.
- Faglige videoer, der øger medarbejdernes viden om overgreb og digital krænkelse.

Materialet styrker det forebyggende arbejde og øger sandsynligheden for, at børn tør fortælle om overgreb.

3.4.2 Børn med seksualiserende adfærd

Alle fagprofessionelle i arbejdet med børn og unge anbefales at stifte bekendtskab med værktøjet, Bekymringsbarometeret. Værktøjet er udviklet af JanusCentret (kap. 2.1.) som en hjælp til fagprofessionelle ved bekymring om et barns seksualiserende adfærd.

Bekymringsbarometer er inddelt i grøn, gul og rød. De situationer, som anses for at være normative og dermed ikke skadelige for barnet, indgår i det grønne felt. Situationer, som kan være tvivlsomme, og hvor man som voksen bør være mere undersøgende, er i det gule felt. Når situationen ikke længere er tvivlsom men tydeligvis et overgreb, er situationen at betegne som handlingskrævende og befinder sig i det røde felt (Januscentret, 2022).

3.5 Den fagprofessionelle og barnet

Det er alle professionelles ansvar at handle og gå i dialog med barnet om sin undren. Den relation en fagprofessionel kan have med et barn, kan være afgørende for, at barnet kan få fortalt om overgrebene og blive hjulpet igennem en kompleks proces i forbindelse med opsporing af seksuelle overgreb. Derfor bør man ved mistanke overveje muligheden for, at en fagprofessionel, som barnet er tryk ved, kan have en undersøgende samtale med barnet. Det er dog vigtigt, at den fagprofessionelle stiller åbne spørgsmål til barnet - led aldrig barnet hen til bestemte svar.

Til nedenstående punkter om formålet med samtalen er hentet inspiration for Hagelquist (2022), Jessen og Lysholdt (2022) samt Shulman (2023):

Samtalen vil være med flere formål:

- Barnet oplever at blive forstået i, at der kan ligge noget sårbart til grund for en dets adfærd.
- Barnet får mulighed for at fortælle om de ting, der omhandler overgreb eller dele af overgreb, til en voksen som barnet kender og er tryk ved.
- Barnet kan få forklaret, hvad der forventeligt kan komme til at ske både med det selv, overgrebspersonen og sagsgangen.
- Den fagprofessionelle kan arbejde for, at barnet får en tilknyttet voksen, som gennemgående støtter barnet, uagtet hvilke konsekvenser overgrebene kan få i familiefællesskabet eller i andre forhold.

3.5.1 Samtalen

Samtalen skal først og fremmest være kendetegnet ved en nænsom, tålmodig og tillidsskabende tilgang. Formålet med samtalen er ikke at få barnet til at fortælle alt, men at skabe et trygt rum, hvor barnet føler sig set og forstået og ved, at det kan tale om, hvad det har oplevet, hvis barnet ønsker det. Her gives nogle anbefalinger til den gode dialog:

1. Skab en tryk og afslappet atmosfære

Vælg et roligt sted, hvor barnet føler sig komfortabelt og kan tale uden at blive afbrudt. Undgå at sætte dig for tæt på barnet, og vær opmærksom på, hvordan dit kropssprog og toneleje udstråler ro og støtte.

2. Vær tålmodig og giv tid

Børn kan have svært ved at udtrykke sig om overgreb eller andre traumatiske oplevelser og kan være bange eller skamfulde. Undgå at presse barnet til at fortælle noget, men lad det vide, at vedkommende kan tage sig al den tid, det har brug for. Stil åbne spørgsmål, som giver barnet mulighed for at sige så meget eller lidt, som det er parate til.

3. Brug et enkelt og alderssvarende sprog

Når du taler med barnet, skal du bruge ord og formuleringer, der passer til dets alder. Undgå medicinske eller juridiske udtryk, som kan forvirre barnet, og brug i stedet enkle vendinger, som barnet kan forstå.

4. Stil åbne, ikke-ledende spørgsmål

For at undgå at påvirke barnets svar, skal du bruge åbne spørgsmål, som: "Vil du fortælle mig, hvordan du har det?" eller "Er der noget, du synes er svært lige nu?" Undgå spørgsmål som "Har nogen gjort noget ondt ved dig?" da dette kan få barnet til at føle sig presset til at svare på en bestemt måde.

5. Vær støttende og valider barnets følelser

Lyt opmærksomt og vis forståelse uden at vise stærke reaktioner, som kan skræmme barnet. Hvis barnet fortæller om noget ubehageligt, kan du sige ting som "Det må have været meget svært" eller "Jeg er glad for, at du deler det med mig." Det viser barnet, at deres følelser er gyldige, og at du lytter uden at dømme vedkommende.

6. Undgå løfter om fortrolighed

Det kan være fristende at love barnet, at det, de fortæller, forbliver hemmeligt, men hvis der er tale om et overgreb, har du pligt til at dele oplysningerne med de rette myndigheder. I stedet kan du forsikre barnet om, at du er der for at hjælpe og vil gøre, hvad du kan for at sikre dets sikkerhed og trivsel.

7. Vær rolig og neutral i dine reaktioner

Uanset hvad barnet fortæller, skal du undgå at vise stærke følelsesmæssige reaktioner som chok, vrede eller tristhed, da barnet kan opfatte det som, at de har gjort noget forkert ved at dele sin oplevelse. En rolig og støttende tilgang gør, at barnet føler sig mindre skamfuldt eller bange.

8. Lad barnet føre an

Respektér barnets tempo og lad det styre samtalen. Hvis barnet stopper op eller ændrer emne, skal du respektere det og ikke forsøge at trække flere oplysninger ud af vedkommende.

9. Afslut samtalen på en støttende måde

Når samtalen nærmer sig afslutningen, kan du takke barnet for at vise dig tillid og fortælle, at det var godt, at vedkommende delte sine tanker med dig. Forklar, at du vil hjælpe barnet, og at du måske skal dele noget af det, barnet har sagt, med andre voksne, der kan hjælpe.

10. Tilbyd ny samtale

Tilbyd barnet at opsøge dig igen, hvis der er mere, som det vil fortælle. Spørg også, om det er okay, at du henvender dig senere og hører til, hvordan barnet har det.

Ved at følge disse trin er der mulighed for at skabe en samtale med gode forudsætninger for, at barnet kan føle sig så tryk som muligt, og hvor den fagprofessionelle kan få en bedre forståelse af, hvad der foregår.

Efter samtalen må den fagprofessionelle gøre op, om vedkommende fortsat har en bekymring for seksuelle overgreb eller andet mod barnet og bør i så fald foretage en underretning. Det er vigtigt her at balancere i professionalismen, hvor både den juridiske forpligtelse og den faglige vurdering indgår.

I nogle tilfælde kan de fagprofessionelle fortsat synes forholdene for forvirrende og udefinerbare, og dermed kan endnu en samtale være vigtig.

Der findes forskellige modeller og metoder, som kan støtte fagprofessionelle i samtaler med børn, hvor der er mistanke om overgreb. Fefeo har udviklet en samtalemiddel, der kan bruges som støtte i disse situationer. Modellen bygger på faglige og etiske principper, der sikrer barnets tryghed og perspektiv i samtalen. Ønsker man at vide mere, kan man kontakte Fefeo for yderligere information og vejledning.

3.5.2 Samtalen med barnet ud fra faglig position

Når der opstår en bekymring for, at et barn kan have været udsat for seksuelle overgreb, kan både pædagoger, lærere, sygeplejersker og socialrådgivere stå i en situation, hvor de skal tale med barnet om det. Uanset profession er samtalen en følsom og faglig krævende opgave, hvor man skal finde balancen mellem at skabe tryghed og indhente den nødvendige viden for at handle ansvarligt. Som beskrevet i afsnit 3.4.1. er det vigtigt at lytte åbent, undgå ledende spørgsmål og lad barnet fortælle med egne ord. Samtidig kan man med de mindste børn have behov for at stille fokuserede, men ikke ledende spørgsmål, for at hjælpe barnet med at finde ord eller forstå konteksten. Små børn kan have svært ved at genkalde konkrete hændelser eller forbinde oplevelser med tid og sted, og de kan derfor have udfordring ved at huske konkrete hændelser eller tidligere samtaler.

Selvom barnet ikke sætter ord på sin oplevelse, kan den fagprofessionelle stadig have grund til bekymring. Det kan for eksempel være en ændring i barnets adfærd, følelsesliv eller kropssprog, der kan være et tegn på, at barnet er i mistrivsel. Som beskrevet tidligere er den fagprofessionelle forpligtet til at underrette, når der er en begrundet mistanke eller bekymring for, at et barn kan være udsat for eksempelvis seksuelt overgreb. Det betyder, at den fagprofessionelle ikke skal afvente, at barnet fortæller, men reagere på det, som ses, høres eller på anden måde fornemmes. En bekymring kan være nok til at handle, og det er netop formålet med den skærpede underretningspligt.

I selve samtalen med barnet ud fra mistanke eller viden skal den fagprofessionelle tilpasse sin tilgang efter barnets alder, sproglige udvikling og følelsesmæssige tilstand. Hos små børn kan det handle om at støtte barnets udtryk gennem enkle, fokuserede spørgsmål, hvorimod større børn oftere selv kan fortælle mere sammenhængende om hændelser eller relationer. Et eksempel på et fokuseret spørgsmål kan være: "Du har fortalt mig, at du ikke kan lide at sove derhjemme. Kan du fortælle mig, hvad det er, du ikke kan lide ved det?" eller "Hvordan kan du godt lide at blive puttet

derhjemme, og er der noget du ikke bryder dig om?" Til de lidt større børn kan den fagprofessionelle eventuelt spørge: "Du har sagt, at du ikke har haft det så godt på det sidste – kan du fortælle lidt mere om, hvad der gør det svært?". I alle tilfælde er det afgørende, at samtalen foregår med respekt, tålmodighed og bevidsthed om, så barnet får en oplevelse af, at samtalen er et skridt henimod at få beskyttelse og hjælp.

Pædagogen

Som pædagog møder man barnet i dets hverdag og har ofte en tæt relation, der skaber tillid. Her handler samtalen om at lytte til barnets signaler, tage bekymringen alvorligt og stille enkle, fokuserede spørgsmål, hvis barnet antyder noget bekymrende. Pædagogen skal undgå at udspørge, men give barnet mulighed for at udtrykke sig særligt gennem leg eller kropssprog.

Læreren

Læreren har et særligt blik for ændringer i barnets adfærd og trivsel i skolemiljøet. Samtalen kan opstå spontant i en hverdagssituation, og det er vigtigt, at læreren skaber et trygt rum, hvor barnet kan fortælle med egne ord. Læreren skal være lyttende, neutral og undlade at drage konklusioner.

Sygeplejersken

Sygeplejersken kan møde barnet i en sundhedsfaglig sammenhæng, f.eks. ved undersøgelser eller sundhedssamtaler. Her er det vigtigt at være opmærksom på både fysiske tegn og barnets reaktioner. Hvis barnet viser tegn på ubehag eller antyder, at noget er sket, bør sygeplejersken spørge roligt og konkret ind uden at tolke eller lede barnet i samtalen. Det er vigtigt for at sikre, at bekymringen videreformidles korrekt.

Socialrådgiveren

Socialrådgiveren har et myndighedsansvar og skal ofte føre samtalen som led i en udredning. Her er fokus på at indhente oplysninger med respekt for barnets grænser og udviklingsniveau. Samtalen bør være struktureret, men samtidig give barnet oplevelsen af kontrol og tryghed. Socialrådgiveren skal dokumentere præcist og sikre, at barnets stemme indgår i den samlede vurdering.

Afrunding

Som afrunding på dette kompendie, er vores håb, at læseren har fået en dybere forståelse af seksuelle overgreb mod børn, herunder omfanget, konsekvenserne og de juridiske aspekter.

Vi håber, at kompendiet har styrket læserens evne til at identificere tegn på seksuelle overgreb og handle proaktivt ud fra lovgivning, etiske retningslinjer og faglig vurdering og dømmekraft.

Må kompendiet være med til at understrege vigtigheden af et tværfagligt samarbejde og en støttende tilgang til børn, der kan have været udsat for seksuelle overgreb.

Sidst, men ikke mindst, håber vi, at kompendiet er med til at understrege, hvor vigtigt det er, at fagprofessionelle gennem deres grunduddannelser gives en grundlæggende viden om emnet, seksuelle overgreb mod børn, og deres forpligtelser og muligheder i den sammenhæng.

Mere viden og information

Til Fagprofessionelle

De danske børnehuse bliver benyttet i sager om viden eller mistanke om seksuelle overgreb, der kræves enten udredning eller behandling. I alt findes 5 børnehuse, der er fordelt i hver region. Læs mere på: <https://boernehuse.dk/>

Mistanken.dk er en hjemmeside specificeret til pædagoger, lærer, socialrådgivere og politi med videoer og viden til, når mistanken om seksuelle overgreb opstår. Læs mere på: <https://mistanken.dk/>

Fefeo arbejder for bedre hjælp til børn udsat for seksuelle overgreb. Læs mere på: <https://fefeo.dk/>

Til voksne med senfølgererfaringer og pårørende

Landsforeningen Spor tilbyder erfaringsbaseret telefonrådgivning tirsdage og onsdage. Læs mere på: <https://landsforeningenspor.dk/spors-telefonraadgivning/>

Kvisten tilbyder rådgivende samtaler til pårørende samt telefonrådgivning til voksne med senfølger. Læs mere på: <https://kvisten.dk/>

CSM tilbyder anonym chatrådgivning. Læs mere på: <https://csm-danmark.dk/>

Kilder

- Andersen, L.Z. og T. Kelp (2017): Jeg ville have sagt det, hvis ... Om seksuelt krænkede børn. Gyldendahl.
- Ankestyrelsen (2022): Fagpersoners særlige underretningspligt. <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/underretninger/fagpersoners-saerlige-underretningspligt>
- Ankestyrelsen (2022a): Sådan underretter du <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/underretninger/fagpersoners-saerlige-underretningspligt>
- Anklagemyndigheden (2022b): Er du pårørende til et barn udsat for seksuelt overgreb? <https://anklagemyndigheden.dk/da/er-du-paarørende-til-et-barn-udsat-seksuelt-overgreb>
- De danske børnehuse (u.å.): De Danske Børnehuse. <https://boernehuse.dk/>
- Ernberg, E. & Magnusson, M. & Landström, S. (2018): Prosecution of Child Sexual Abuse Cases Involving Preschool-Aged Children: A Study of Swedish Cases from 2010 to 2014. *Journal of child sexual abuse*, Vol 27 (7) 832-851 <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1501786>
- Hagelquist, J. Ø. (2022): *Mentalisering i mødet med udsatte børn*. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Henze-Pedersen, S. & Mikuta, M. I. (2024): *Børn og unges erfaringer med at fortælle om vold og seksuelle overgreb*. VIVE: Social og Boligstyrelsen
- Herman, J. L. (2022): *Trauma and recovery. The aftermath of Violence – From Domestic Abuse to political Terror*. Basic Books
- Hjerrild, M. (2024): *Lige muligheder. Om pædagogens arbejde med køn, seksualitet og mangfoldighed*. Akademisk Forlag
- Hoeck, Ida & Anne Jøker (2019): *Vi ved nok. Nu skal der handles. Når man bliver udsat for overgreb, mister man sit jeg – retten til at være i verden. Så bliver man usynlig, og det føles, som om omgivelserne ikke kan se én*. LOKK.
- Januscentret (2022): *Bekymringsbarometeret*. <https://www.januscentret.dk/>
- JanusCentret (2022a): *Statusrapporter*. <https://www.januscentret.dk/viden-og-vaerktoejer/statusrapporter/>
- Jessen, A. C. & J. Lysholdt (2023): *Samtaler om sex og seksualitet i socialfagligt arbejde med unge*. Akademisk Forlag.
- Kongstad, A. (2007): *Unge der begår seksuelle overgreb*. Forskningsafdeling III Det Juridiske Fakultet Københavns Universitet.
- Legal Desk (u.å.): *Seksuel lavalder*. <https://www.legaldesk.dk/privat/strafferet/seksuel-lavalder>
- Levine, P. & M. Kline (2012): *Traumer set med et barns øjne. Heling af traumer hos børn og unge*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Red Barnet (u.å.): *Stærke Sammen*. <https://skole.redbarnet.dk/indsatser/staerke-sammen/> 16.11.2024
- Red Barnet (2024): *Børn og unges erfaringer med digitale krænkelser og andre ubehagelige oplevelser online*.
- Regeringen (2011): *Handling bag ord. Samlet strategi til forebyggelse og bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn*. www.regeringen.dk
- Retsinformation (2003): *Forslag til folketingsbeslutning om national handlingsplan til beskyttelse af børn mod seksuelt misbrug*. 2002/1 BSF 7 Folketinget
- Retsinformation (2022): *Bekendtgørelse af lov om social service*. <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/170>.

Retsinformation (2022a): Bekendtgørelse af lov om social service. Kapitel 27. Underretningspligt <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2022/170>.

Retsinformation (2023): Bekendtgørelse om børnehuse. BEK nr. 1487 af 06/12/2023.

Retsinformation (2024): Bekendtgørelse af barnets lov. LBK nr 83 af 25/01/2024

SFI (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. <http://sbst.dk/media/10674/Vold%20og%20seksuelle%20overgreb%20mod%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20med%20handicap.pdf>

Shulman, L. (2003): Kunsten å hjælpe individer og familier. Bind 1. Gyldendal.

Social- og Boligstyrelsen (2023): Håndbog om barnets lov.

Social- og Boligstyrelsen (2023a): Håndbog om ICS og udredningsværktøjet.

Social- og Boligstyrelsen (u.å.): Definition og lovgivning om seksuelle overgreb mod børn og unge. <https://www.sbst.dk/>

Social- og Boligstyrelsen (2024): Forstå barnets lov – En guide til personalet i dagtilbud og grundskolen. <https://www.sbst.dk/>

Socialstyrelsen (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn med handicap – Håndbog om forebyggelse, opsporing og håndtering. https://www.sbst.dk/media/10657/10626_SOS_OvergrebspakkenV2_Haandbog_20dec17_DIGITAL.pdf

Socialstyrelsen (2019): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge En guide til plejefamilier – om forebyggelse, opsporing og håndtering. <http://sbst.dk/media/10672/Guide%20til%20plejefamilier.pdf>

Socialstyrelsen (2020): Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge. En guide til kommuner. <https://www.sbst.dk/>

Socialstyrelsen (2020a): Årsstatistik om den danske børnehuse. <https://www.sbst.dk/>

Social- og Boligstyrelsen (2023): Børn og unge med seksuelt bekymrende eller grænseoverskridende adfærd. Handleveje ved bekymring for et barns seksuelle adfærd. <https://www.sbst.dk/>

Social- Boligstyrelsen (2023a): Senfølger efter seksuelle overgreb - En håndbog til kommunale fagpersoner.

Socialstyrelsen (2023): Den professionelle tvivl. En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge.

Socialstyrelsen i Grønland (u.å.): Børns tegn og reaktioner. https://socialstyrelsen.gl/1_boern_og_unge/boern_og_unge_udsat_for_overgreb/tegn_og_reaktioner_paa_overgreb?sc_lang=da

Stevnhøj, A. L. & Strange, M. (2016): Børn og seksualitet. Hans Reitzels Forlag

Straffeloven (2024): Kapitel 24. Seksualforbrydelser. Lokaliseret den 2. november 2024 på: https://themis.dk/synopsis/docs/Lovsamling/Straffeloven_kap_24.html#Kapitel%2024

Struik, A. (2019): Behandling af kronisk traumatiserede børn. Sleeping Dogs-Metoden. Hans Reitzels Forlag

Trans, K. (2023): Børn udsat for seksuelle overgreb. Hvordan senfølger forebygges.

Tans, K. (2018): Senfølger efter seksuelle overgreb. En introduktion til socialarbejdere og sundhedspersonale – og en hjælp til ofrene. Frydenlund

VIVE (2021): Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn. En vidensopsamling.

VIVE (2024): Børn og unges erfaringer med at fortælle om vold og seksuelle overgreb. En kvalitativ undersøgelse

Zeuthen, K. (2019): Kærlighed og overlevelse. Barneseksualitet og seksuelle traumer. Akademisk Forlag.

Bilag 1

Lokal overgrebspolitik

Institution:

Formål:

Den lokale overgrebspolitik skal sikre, at alle medarbejdere har en klar forståelse af deres rolle og ansvar i forbindelse med mistanke eller viden om seksuelle overgreb mod et barn. Politikken skal fremme en ensartet og professionel håndtering af sager på tværs af medarbejdere og ledelse.

Procedure:

1. Identifikation af bekymring:

- Beskriv, hvordan medarbejdere skal registrere og reagere på tegn eller mistanke om seksuelle overgreb.
- Kontaktpersoner.

2. Underretning:

- Trin for trin guide til, hvordan medarbejdere udfylder og indsender en underretning.
- Link til relevante formularer eller skabeloner.

3. Tværfagligt samarbejde:

- Beskrivelse af samarbejdet mellem institutionen/skolen, kommunal myndighed og eventuelt politi.

4. Opfølgning:

- Beskriv procedurer for opfølgning med involverede parter, herunder kommunal myndighed og barnets forældre.

Forebyggelse:

- Retningslinjer for at skabe trygge rammer for børn og unge.
- Vejledning om alderssvarende undervisning i grænser og rettigheder.

Vedligeholdelse:

- Ledelsen har ansvar for at:
  - Sikre, at alle medarbejdere orienteres om politikken ved ansættelse.
  - Afholde årlige informationsmøder for at opdatere medarbejdere om procedurer og eventuelle ændringer i politikken.
  - Facilitere løbende faglige drøftelser for at styrke medarbejdernes kompetencer.

Godkendelse og revision:

- Overgrebspolitikken bør blive gennemgået og opdateret årligt.
- Dato for seneste opdatering

Kommunikation:

hvem, der har ansvaret for kommunikationen udenfor

- Til forældregruppen
- Til pressen og andre medier

Ved spørgsmål om denne politik, kontakt: [Angiv kontaktpersonens navn og kontaktoplysninger]

